

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	33/21	23.03.2021

Høringsuttalelse - NOU 2020:15 Det handler om Norge - Utredning om konsekvenser av demografiutfordringene i distriktene.

Foreliggende dokumenter:

Vedlegg

1

NOU 2020_15

Saksopplysninger

Et utvalg ble nedtatt ved kongelig resolusjon 11. oktober 2019, avga sin rapport til Kommunal- og moderniseringsdepartementet 4. desember 2020:

NOU 2020:15 Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringene i distriktene.

Utredningen er nå ute på høring med frist til 26. mars 2021 for å avgi uttalelse.

Utvalgets mandat har vært å:

Formålet med utvalget er å

1. få mer kunnskap om hvordan utviklingen mot økt andel eldre og færre i yrkesaktiv alder vil påvirke de mindre sentrale områdene av landet
2. få identifisert konsekvenser og utfordringer, særlig mht å opprettholde bærekraften i samfunnene, og
3. få forslag til hvordan utfordringene kan bli møtt av myndigheter og private.

Meldingen inneholder en grundig analyse av sentrale utfordringer i distriktpolitikken fremover. Utvalget konkluderer med at det er mulig å stabilisere folketallet i distriktene i årene som kommer, men det vil kreve en aktiv distriktpolitisk innsats.

I meldingen vises det til at distriktsutfordringene i Norge tradisjonelt har vært hvordan man kan bremse strømmen av unge mennesker fra utkanten til sentrum: fra bygd til by, fra bygdesentre og småbyer til storbyene og fra nord, vest og sør til området rundt Oslofjorden. Dette har over

tid ført til en demografisk uttynning med påfølgende mindre flyttebølge fra distriktene. Dagens unge blir i større grad nå født i byer. Flere eldre og lave fødselstall snur nå opp ned på utfordringen og grunnlaget for distriktpolitikken.

Utredningen viser at det blir flere eldre og færre unge i distriktene framover. Dette kan i sum gi en relativt stabil folketallsutvikling, men det blir færre yrkesaktive per innbygger. Gitt disse utviklingstrekkene mener utvalget at målet for distriktene framover ikke bør være vekst i seg selv, men å skape et godt samfunn for menneskene som bor der. Gode tjenester til folk vil kreve at distriktpolitikken legger til rette for at flere unge flytter til distriktene. Selv om jobbene finnes i distriktene, velger mange unge å bosette seg i mer sentrale strøk. Derfor er desentralisert utdanning og gode lokalsamfunn for familier og unge arbeidssøkere viktig, i tillegg til attraktive jobber i privat sektor.

Utvalget mener det er viktig for Norge at befolkningen i distriktene opprettholdes. Men det vil kreve en aktiv innsats fra både enkeltkommuner og fra staten. Utvalget mener et bredt spekter av tiltak må til, blant annet innenfor samferdsel, helsetjenester, utdanning og boligmarkedet. De foreslår også et program for utprøving av nye tiltak i distriktpolitikken, der tiltakene blir evaluert før de eventuelt innføres i stor skala.

Vurdering

Høringen ble publisert 18.12.20 og har høringsfrist 26.03.21.

Demografiutvalget sin rapport er interessant og et godt grunnlagsdokument for å lykkes med å utvikle norsk distriktpolitikk. Rapporten er høyaktuell for Saltdal kommune og det er viktig at man gir høringssvar for å markere hva som er viktig for kommunen i lys av demografiutfordringene som løftes frem i rapporten. Kommunedirektøren har forfattet et utkast til høringssvar.

Kommunedirektørens forslag til høringssvar fra Saltdal kommune:

«Folk e så bra!» - Folk skaper steder, holdninger, handlinger, kultur og gode historier. Norge er ikke et Norge uten distriktene, vi er alle avhengig av hverandre for gode lokalsamfunn både i distriktene og på sentrale strøk.

Saltdal kommune stiller seg bak de konklusjoner utvalget har kommet frem til og ber om at demografiutfordringen i distriktene tas på alvor. Vi ønsker samtidig å løfte frem noen perspektiver som er viktig for vår kommune.

Digital infrastruktur:

Et sentralt tiltak er å prioritere infrastrukturens satsning på høyhastighets bredbånd og 5G til alle husstander og bedrifter. Staten bør finansiere utbygging der markedet selv ikke leverer på grunn av manglende lønnsomhet. Dette har stor betydning for bla desentraliserte arbeidsplasser, trygghet for befolkningen, utdanning, primærnæringen og teknologiutvikling.

Det grønne skiftet:

Distriktene er viktig for det grønne skiftet. Det bør legges opp til stimuleringsmidler for ladestasjoner for elbil og elektrifisering av godstrafikk.

Primærnæringen:

Saltdal kommune er en landbrukskommune og det er et uttalt mål at vi skal øke matproduksjon, øke verdiskapningen, vi skal opprette antall bruk i drift og vi skal ha en bærekraftig landbruksdrift. Tiltak som bør vurderes er å øke tilskuddsordninger stimulere til miljøvennlig jordbruk og hindre nedbygging av matjord og dermed bidrar til at distriktene ikke gror igjen,

Utdanning og opplæring:

Nærhet til høyere utdanning og videregående opplæring er viktig for å sikre behovet for kompetanse innen et bredt spekter av yrker.

Videre er det viktig at våre ungdommer har mulighet til å ta sin utdanning nært sitt bosted.

Utvikling av desentralisert utdanninger som legger til rette for at man kan ta høyere utdanning for personer som bor i distriktene.

Veier:

Mange veier er preget av manglende vedlikehold og behov for utbedringer og det bygges ut i et altfor langsom tempo. Viktig å prioritere utbedring av fylkes- og riksveinett.

Boligmarked:

En bør videreutvikle Husbankens virkemidler for i enda større grad stimulerer til boligbygging i distriktene. Det bør satse på ordninger eller prosjekter som retter seg mot unge og boliger for eldre.

Nasjonalparkkommunen Saltdal:

En stor andel av kommunens areal er nasjonalpark og kommune har to parker, Saltfjellet – Svartisen Nasjonalpark og Junkerdal nasjonalpark. Nasjonalparkene er en viktig merkevare for Norge og for distriktene. Vi ønsker at man har særlig fokus, også fra nasjonalt hold, og utvikle nasjonalparkene til næringsutvikling samtidig som man sikrer at samspillet i naturen ikke blir forstyrret. Vi mener at det ligger stor muligheter for at nasjonalparkene kan være en katalysator for mer næring og som gir positive ringvirkninger til de demografiske utfordringene.

Finansiering av kommunale tjenesteyting:

Saltdal kommune har i mange år tatt et stort ansvar i HVPU reformen og har helt siden reformen levert solide og trygge rammer for en av de mest sårbare gruppene i samfunnet. Økning i antall eldre i denne gruppen er en krevende oppgave for kommunen som krever kompetanse og økonomi.

Demografiutfordringen i Saltdal er økning av antall eldre og en nedgang av personer i yrkesaktiv alder, også en utfordring som krever kompetanse og penger. Vi vil også trekke frem finansiering av særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester som for en mellomstor kommune til tider er svært krevende.

En bør vurdere å justere skattesystemet og tilskuddsordninger slik at kommunene kompenseres ut fra de faktiske distriktutfordringen som er i distriktet. Tilskuddsordningene som kommunen søker på oppleves som alt for byråkratisk til tider og binder opp mye ressurser, man bør få på plass ordninger som er mer smidig og enklere å behandle for distriktskommunene.

Småkommunetillegget bør økes og innbyggergrensa endres til under 5000 innbyggere, det vil øke forutsigbarheten i kommuneøkonomien. Inntektsutjevningstilskuddet bør økes slik at skatteinngang nærmer seg den gjennomsnittlige skatteinntekta i kommunesektoren.

Økonomiske konsekvenser for kommunen

Saken har ikke økonomiske betydninger for kommunens budsjett.

Folkehelse – konsekvenser

Saken har ikke betydning for realiseringen av mål i folkehelseplanen.

Kommunedirektørens innstilling

Formannskapet vedtar ~~kommunedirektørens~~ forslag til høringssvar på «NOU 2020:15 Det handler om Norge - Utredning om konsekvenser av demografiutfordringene i distriktene»

Formannskaps behandling i møte den 23.03.2021:

Konstituert kommunedirektør orienterte om bakgrunn og innhold i forslag til uttalelse.

Enstemmig vedtak:

Formannskapet vedtar forslag til høringssvar på «NOU 2020:15 Det handler om Norge - Utredning om konsekvenser av demografiutfordringene i distriktene»